

Het interreligieuze huwelijk

Informatie voor koppels waarvan de een protestant is en de ander moslim, over het vieren van het huwelijk met een religieuze ceremonie. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor. Wat komt er kijken bij een protestants-islamitisch huwelijk?

Als de christelijke partner lid is van een ander kerkgenootschap dan de Protestantse Kerk in Nederland, raadpleeg dan de eigen plaatselijke gemeente. De regels voor interreligieuze huwelijken kunnen verschillen.

Aan de orde komen

1. Basisregels en voorschriften voor interreligieuze huwelijken

- de kerkorde van de Protestantse Kerk
- mogelijke elementen voor een interreligieuze huwelijksceremonie
- islamitische regels

2. Vaak gestelde vragen

- Waar kunnen wij een religieuze ceremonie van ons huwelijk houden?
- Wordt de geloofsovertuiging tijdens de ceremonie uitgesproken?
- Hoe kunnen onze verschillende geloofsovertuigingen onze relatie beïnvloeden?
- Hoe kunnen we praten over onze religieuze verschillen?
- Is er enig advies met betrekking tot bekering?
- Kunnen we onze kinderen opvoeden met twee religies?
- Wat kunnen we voorstellen aan een protestantse dominee?
- Aan wie kunnen we verdere vragen stellen?

1. Basisregels en voorschriften voor interreligieuze huwelijken

De wettelijke basis van een huwelijk in Nederland is eenvoudig: om rechtsgeldig te zijn, moet elk huwelijk worden bezegeld bij de burgerlijke stand. Een religieuze huwelijksceremonie kan pas plaatsvinden als een echtpaar voor de wet getrouwd is. De religieuze huwelijksplechtigheid heeft geen gevolgen voor het burgerlijk huwelijk.

In het protestantisme en in de islam zijn de opvattingen over wat een religieuze huwelijksceremonie inhoudt verschillend. In het protestantisme is het belangrijkste idee achter een religieuze huwelijksceremonie om God een zegen over het huwelijk te vragen. In de islam gaat het bij een religieuze huwelijksceremonie om een plechtig gebed voor het huwelijk, dat meestal wordt uitgesproken door een imam. Dit gebed wordt gehouden in aanwezigheid van ten minste vier getuigen.

Bij een interreligieuze huwelijksceremonie kan zowel een inzegening als een gebed plaatsvinden in een kerk, een moskee of een niet-religieuze locatie. Dit gebed en deze inzegening kunnen *religieus inclusief* zijn. Een christelijke zegen hoeft bijvoorbeeld niet te worden uitgesproken 'in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest', maar kan op een meer integrerende manier worden geformuleerd. Ook kan een imam zijn gebeden aanpassen aan de wensen van het bruidspaar. Zowel de imam als de dominee kunnen creatief zijn. De partners kunnen samen de huwelijksbelofte, die ze tijdens de ceremonie tot elkaar uitspreken, formuleren en uitwerken.

De kerkorde van de Protestantse Kerk

Wie zijn huwelijk wil laten voltrekken door een protestantse dominee of in een protestantse kerk, moet rekening houden met bepaalde regels en gebruiken. Volgens de kerkorde van de Protestantse Kerk

- o moet ten minste één partner van het bruidspaar lid zijn van de Protestantse Kerk
- o is voorgeschreven dat, voordat een interreligieus huwelijk in een kerk kan plaatsvinden, de dominee de huwelijksplannen van het bruidspaar moet bespreken met de plaatselijke kerkenraad. Pas als de dominee en de kerkenraad het eens zijn over de huwelijksplannen, kan het huwelijk worden voltrokken.

Aangezien de plaatselijke gemeenschappen een grote autonomie hebben in de manier waarop zij interreligieuze huwelijken willen bezegelen en vieren, kan de beslissing of een interreligieus huwelijk mogelijk is van gemeente tot gemeente verschillen. Het is een gezamenlijk besluit van de plaatselijke protestantse dominee en de plaatselijke kerkenraad.

- o Sommige dominees willen het huwelijk graag bezegelen, terwijl andere kunnen weigeren een interreligieus huwelijk in hun gemeente te sluiten. Daarom kan het de moeite lonen de plannen ruim op tijd te bespreken met de door jou gewenste dominee.

Heb je hulp nodig bij het vinden van een dominee die open staat voor het inzegenen van een interreligieus huwelijk, neem dan contact op met Daniëlle Leder via d.leder@protestantsekerk.nl.

Wanneer een interreligieus huwelijk plaatsvindt in een protestantse kerk, fungeert de gemeenschap van de protestantse kerk als gastvrouw van de huwelijksceremonie, terwijl

een imam en gemeenteleden van een andere religie als gasten optreden. Dit kan verschillend worden geïnterpreteerd:

- o In sommige gemeenten kan dit betekenen dat de protestantse voorganger de hoofdzegen over het bruidspaar uitspreekt en dat een imam, familieleden of vrienden worden uitgenodigd om deel te nemen aan de ceremonie door aanvullende zegeningen of gebeden uit te spreken, muziek te maken, of passages uit religieuze teksten voor te lezen.
- o In andere congregaties kan deze relatie gastvrouw-gast anders worden geïnterpreteerd en kunnen verdere compromissen mogelijk zijn. Een imam en een dominee kunnen bijvoorbeeld samen het huwelijk bezegelen.

Mogelijke elementen voor een interreligieuze huwelijksceremonie

(Dienstboek Protestantse Kerk, pag. 861-2)

*N en N,
samen willen jullie vanaf nu jullie weg gaan,
zo hebben jullie gezegd.
Jullie willen er voor elkaar zijn,
in voor- en tegenspoed, in ziekte en in gezondheid.
Jullie willen elkaar ontmoeten
in alle openheid en oprechtheid
en met elkaar blijven spreken,
rekening houdend met elkaars geluk.*

*Wanneer we de verbintenis vieren
tussen twee mensen in de kerk,
horen we de woorden
liefde, trouw, verbond en vrede.
We denken dan
aan de liefde van God die wereldwijd gezien wordt
en die gestalte heeft gekregen
in het leven en de dood van Jezus,
aan de trouw waarmee God zich aan mensen verbindt,
zodat zij hun leven als zinvol kunnen ervaren,
het verbond dat de Eeuwige met Noach sloot
en dat zich als een regenboog uitstrekt over alle mensen,
de vrede die al het goede samenvat
dat de Eeuwige voor de mensen in gedachten heeft,
dat vrede en verlossing hun toekomst mag zijn
en dat liefde en aandacht, geluk en vrede
van hen mogen uitgaan.*

*N en N,
jullie komen uit verschillende tradities
en jullie willen deze woorden samen interpreteren, elk op jullie eigen manier,
betekenis geven aan deze woorden,
met respect voor elkaars geloof.*

[Hier kunnen beide partners hun gedachten over de interpretatie van de kernwoorden uitspreken].

Samen wil je je weg gaan. De bemoediging voor pelgrims is 'De weg is geplaveid als je gaat' - we bidden dat de lieve God jullie zal zegenen op jullie levensweg.

[Als beide partners het wensen, is hier de mogelijkheid om een zegen te ontvangen.]

Islamitische regels

Wanneer je een interreligieus huwelijk plant in een moskee, een protestantse kerk of op een niet-religieuze plaats, kunt je een imam uitnodigen om een plechtig gebed over het huwelijk te spreken.

- o Hier hangt de beslissing af van de imam en de bestuursleden van de betreffende moslimgemeenschap. Zij moeten het eens zijn over jullie huwelijksplannen, net zoals in een protestantse kerk de kerkenraad moet worden geraadpleegd.
- o Of een interreligieus huwelijk mogelijk is, kan van plaats tot plaats verschillen. Zorg er dus voor dat je ruim op tijd contact opneemt met de imam van je keuze.

Hoewel de uitspraken over interreligieuze huwelijken in de islamitische geschriften beperkt zijn, is er een passage in de Koran (Soera 5:5) waarin staat dat het een moslimman is toegestaan een vrouw van een andere Abrahamitische godsdienst te huwen. Er wordt echter niet beschreven of een moslimvrouw met een niet-moslimman mag trouwen.

- o Sommige moslimgemeenschappen/maatschappelijke omgevingen leiden hieruit af dat een huwelijk tussen een moslimvrouw en een christelijke partner wordt toegejuicht.
- o Andere gemeenschappen/omgevingen interpreteren dit gebrek aan informatie als een verbod voor een moslimvrouw om met een niet-moslimman te trouwen.

In het tweede geval zijn er verschillende mogelijkheden voor de moslimvrouw:

- o haar aanstaande christelijke man kan zich bekeren tot de islam.
- o ze kan proberen het conflict in een dialoog op te lossen.

De gevolgen voor een moslimvrouw die tegen de wil van haar familie met een christelijke man trouwt, kunnen pijnlijk zijn. In het ergste geval kan haar familie het contact verbreken, of haar sociale gemeenschap kan haar beschouwen als iemand die de islamitische geloofstraditie verlaat. Zaak voor de moslimvrouw om goed na te denken en open gesprekken te voeren met haar partner, vrienden en familieleden.

Wie in deze situatie verkeert, heeft misschien hulp nodig. Je kunt altijd contact opnemen met een plaatselijke geestelijk verzorger, praten met een andere persoon die je vertrouwt en/of een mail sturen naar Daniëlle Leder, d.leder@protestantsekerk.nl. Zij kan je verdere adressen geven om steun te vinden.

Er zijn situaties waarin moslimvrouwen tegen de wens van hun familie met hun christelijke partner trouwden en een manier vonden om in goed contact met hun familie te blijven. Verder is er het breed gedragen idee dat je relatie met God persoonlijk is, en dat je geloofsgemeenschap je je geloofsovertuiging niet kan ontnemen.

2. VAAK GESTELDE VRAGEN

Waar kunnen wij een religieuze ceremonie van ons huwelijk houden?

Je kunt je huwelijksceremonie vieren in

- o een protestantse kerk
- o een moskee
- o een niet-religieuze locatie (dat kan ook je huis zijn).

Vooraf in de islamitische huwelijkstraditie wordt de religieuze ceremonie van een huwelijk vaak bij mensen thuis gehouden. Als je een christelijke en een islamitische ceremonie wilt vieren, is het ook mogelijk om twee huwelijksceremonies op verschillende locaties te vieren. Je zou ook kunnen overwegen of vrienden en familie ervoor openstaan om de huwelijksceremonie bij te wonen in het gebedshuis van de andere religieuze gemeenschap.

Wordt de geloofsovertuiging tijdens de ceremonie uitgesproken?

Of een christelijke geloofsbelijdenis of de *shahada* tijdens de ceremonie wordt uitgesproken, is aan het bruidspaar zelf. Het is mogelijk om zowel een christelijke geloofsbelijdenis als de *shahada* uit te spreken tijdens de religieuze huwelijksceremonie.

Bespreek dit met de protestantse dominee of met de imam die het huwelijk zal inzegenen of voor het huwelijk zal bidden.

Gewoonlijk hangt de beslissing over wat mogelijk is met betrekking tot een geloofsbelijdenis niet alleen af van de protestantse dominee en de imam, maar ook van de religieuze gemeenschap die de religieuze dienst of de gebeden bijwoont.

- o Sommige kerkgangers, of moslims die in de moskee bidden, kunnen zich beledigd voelen als een geloofsbelijdenis van een andere godsdienst wordt uitgesproken tijdens een plechtigheid in hun gebedshuis.
- o Deze onenigheid kan vaak worden opgelost door een huwelijksceremonie als een unieke en bijzondere ceremonie te beschouwen. Het uitspreken van twee geloofsbelijdenissen in een huwelijksdienst betekent niet dat deze gewoonte de standaard wordt in reguliere religieuze diensten. Een interreligieuze huwelijksceremonie kan nieuwe gebruiken toestaan.

Hoe kunnen onze verschillende geloofsovertuigingen onze relatie beïnvloeden?

Voordat je het interreligieuze huwelijk plant, is het raadzaam om met je partner te bespreken wat voor jullie beiden belangrijk is met betrekking tot het geloof, zowel persoonlijk als binnen jullie relatie. Het kan gaan over jullie wereldbeeld, religieuze praktijken en regels die voor jullie belangrijk zijn.

'Anders geloven' kan prachtig zijn maar is ook een uitdaging. Vooral in het begin hebben partners de neiging om alles aan elkaar geweldig te vinden. Daar hoort bewondering voor de manier waarop ze hun cultuur en religie beleven bij. In een later stadium van de relatie kunnen sommige verschillen echter lastiger worden. Je zou soms willen dat je partner zich aanpast aan jouw ideeën, religie of wereldbeeld. Wat niet weggelaten kan worden om deze obstakels te overwinnen zijn jullie wederzijdse liefde en de acceptatie van je partner als een individueel en onafhankelijk persoon met een eigen wereldbeeld, geloofssysteem, ideeën en doelen.

Het kan ook waardevol zijn om een gesprek te voeren over je beeld van God. Hoe ziet God er voor jou uit? Waar staat God voor? Je zou kunnen ontdekken dat jouw beeld van het goddelijke en dat van je partner op elkaar lijken. Misschien zien jullie God allebei als liefhebbend en allesomvattend, en omarm je daarmee de mensheid in al zijn religieuze verscheidenheid? Of misschien lijken jullie geloofsopvattingen op elkaar, ook al wijken jullie godsbeelden af.

Het zijn vaak niet alleen de religieuze verschillen maar ook de culturele verschillen die een interreligieus huwelijk beïnvloeden en die de weg kunnen vrijmaken voor meningsverschillen in de dagelijkse praktijk. Aangezien godsdienst en cultuur vaak sterk met elkaar verweven zijn, is het moeilijk om de grens tussen beide te trekken. Daarom geldt hetzelfde als hierboven: probeer je partner te accepteren als een individueel wezen dat er andere opvattingen, culturele gewoonten en overtuigingen op na kan houden dan jijzelf. Terwijl sommige stellen het gesprek over hun religieuze verschillen en overeenkomsten blijven voeren, besluiten andere om er niet meer over te praten omdat ze dit gesprek te moeilijk vinden. Probeer uit te vinden wat jullie helpt en wat jullie nodig hebben om jullie relatie te laten slagen. Bedenk dat interreligieuze huwelijken, net als alle relaties, de neiging hebben om vol compromissen te zitten.

Hoe kunnen we praten over onze religieuze verschillen?

Wanneer je je aanstaande christen-moslim huwelijk met je partner of je familieleden bespreekt, probeer je dan in de eerste plaats te richten op de gemeenschappelijke basis van jullie overtuigingen, gedachten en perspectieven. Waar staat jullie huwelijk voor? Probeer aandachtig naar elkaar te luisteren wanneer je over religieuze verschillen praat, en respecteer en waardeer elkaars overtuigingen. Je hoeft niet hetzelfde te geloven om verliefd te zijn, of om familie te zijn, en een goede relatie met elkaar te hebben.

Bij het plannen van je interreligieuze huwelijk ...

- o wil je misschien aandacht besteden aan speciale wensen of ideeën van je omgeving, zoals het gebruik van specifieke gebeden of de aanwezigheid van een specifieke protestantse dominee of imam bij de ceremonie
- o spreek je openlijk met elkaar en bespreek je wat voor jullie belangrijk is.

Als er grote meningsverschillen zijn waardoor je niet tot een goede oplossing kunt komen over waar en hoe je de huwelijksceremonie wilt vieren, kun je contact opnemen met een geestelijk verzorger voor ondersteuning. Hij/zij helpt je graag bij gesprekken en keuzes.

Is er enig advies met betrekking tot bekering?

De meeste partners van interreligieuze huwelijken koesteren aanvankelijk de heimelijke wens dat hun partner zich op een bepaald moment tot hun eigen godsdienst bekeert. Veel partners blijven echter hun hele leven trouw aan hun eigen godsdienst.

Wanneer je nadenkt over bekering, bedenk dan dat religie voor gelovigen vaak een belangrijke identiteitsmarker is. Iemands godsdienst kan diep verbonden zijn met zijn persoonlijkheid. Het is daarom van groot belang dat ieder individu zijn geloof op een authentieke en waarachtige manier kan beleven.

Wanneer jij of je partner echter over bekering nadenkt, zorg er dan voor dat

- o de uiteindelijke beslissing genomen wordt uit een vrije keuze van de bekeerling zelf
- o de beslissing niet wordt genomen omdat de partner zich vanuit zijn of haar sociale kringen onder druk gezet voelt
- o de bekering voor de bekeerling zinvol is.

De kwestie van de bekering kan ook worden beïnvloed door het land waar je woont en de samenleving waarin jullie als gehuwd paar in het levensonderhoud willen voorzien. In een overwegend islamitische samenleving wordt vaak verwacht dat het hele gezin zich aan de islamitische regels en normen houdt, terwijl in een overwegend christelijke of seculiere samenleving - zoals in Nederland - de godsdienstige gezindheid van de afzonderlijke echtgenoten van ondergeschikt belang is voor de samenleving. In een overwegend christelijke en seculiere samenleving is het dus wellicht gemakkelijker om je eigen godsdienst te behouden dan in een overwegend islamitisch land.

Kunnen we onze kinderen opvoeden met twee religies?

Wanneer je kinderen krijgt, kom je voor nieuwe interreligieuze vragen te staan. Dit kan beginnen met de vraag welke religieuze rituelen je na de geboorte wilt laten uitvoeren. Later kun je besluiten om ...

- o de kinderen op te voeden in een van de twee religieuze tradities
- o te kiezen voor een interreligieuze opvoeding, waarbij jullie de kinderen vertrouwd maken met de beide religieuze tradities.

Sommige interreligieuze paren nemen hun kinderen bijvoorbeeld mee naar beide religieuze gebedshuizen en leren hun kinderen christelijke én islamitische gebeden. Ook kun je de viering van de feestdagen van beide religies in het gezinsleven opnemen. Houd in gedachten dat een interreligieuze opvoeding van kinderen de inspanning van beide partners in gelijke mate vergt, en dat het langdurige bereidheid om compromissen te sluiten vereist.

Wat kunnen we voorstellen aan een protestantse dominee?

Als je een dominee van de protestantse kerk benadert om het huwelijk in te zegenen, kun je de volgende dingen voorstellen:

- o Er zijn gebeden en procedures voorgesteld in het *Dienstboek* van de Protestantse Kerk. Raadpleeg deze wanneer je begint met het plannen van de ceremonie.
- o Je wordt uitgenodigd om andere gebeden en religieuze teksten die je een plek wilt in de ceremonie aan je dominee voor te stellen.
- o Je zou de protestantse dominee kunnen vragen een inclusief taalgebruik te hanteren, zodat iedereen zich bij de ceremonie betrokken voelt. Dit laat zien dat de dominee zich bewust is van de religieuze verschillen tussen de bruiloftsgasten, en dat alle gasten worden geaccepteerd en gewaardeerd met hun geloof.

Wanneer in de ceremonie wordt verwezen naar overtuigingen die specifiek christelijk zijn, kan de dominee deze als zodanig voorstellen. Bijvoorbeeld: "Jezus, die wij christenen als onze redder beschouwen ...", of een verwijzing naar de Heilige Drie-eenheid met de uitleg: "... zoals wij christenen het geloven ...".

Aan wie kunnen we verdere vragen stellen?

Neem gerust contact op met

- o je plaatselijke dominee en je imam als je wilt nagaan wat de mogelijkheden zijn voor een interreligieus huwelijk in je protestantse gemeente of moslimgemeenschap
- o Daniëlle Leder, verantwoordelijk voor christen-moslimrelaties in de Protestantse kerk, via d.leder@protestantsekerk.nl.